



Botezul Domnului. Dumnezeiasca arătare

APOSTOL. TIT 2, 11-14; 3, 4-7

Fiule Tit, harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învățându-ne pe noi să lepădăm fărădelegea și poftele lumești și, în veacul de acum, să trăim cu înțelepciune, cu dreptate și cu bună credință; și să așteptăm fericita nădejde și arătarea slavei marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Hristos Iisus, Care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne izbăvească de toată fărădelegea și să-Și curățească Lui popor ales, râvnitor de fapte bune. Iar când bu-

nătătea și iubirea de oameni a Mântuitorului nostru Dumnezeu s-au arătat, El ne-a mântuit, nu din faptele cele întru dreptate, săvârșite de noi, ci după a Lui îndurare, prin baia nașterii celei de a doua și prin înnoirea Duhului Sfânt, pe Care L-a vărsat peste noi, din belșug, prin Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, ca îndreptându-ne prin harul Lui, să ne facem după nădejde, moștenitorii vieții celei veșnice.

EVANGHELIE. MATEI 3, 13-17

În vremea aceea, a venit Iisus din Galileea la Iordan, către Ioan, ca să fie botezat de el. Ioan însă Îl oprea, zicând: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzând, Iisus a zis către el: Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea. Atunci L-a lăsat. Iar după ce S-a botezat Iisus, în

clipa când ieșea din apă, îndată cerurile s-au deschis și Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-Se ca un porumbel și venind peste El. Și iată, un glas din ceruri care a zis: Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit.

TÂLCUIRI

Cuvântare la Botezul Domnului

Voi toți sunteți astăzi veseli și numai eu sunt trist. Într-adevăr, când îmi arunc ochii peste mulțimea aceasta duhovnicească, când văd această bogăție nesfârșită a Bisericii și când mă gândesc apoi că odată cu trecerea sărbătorii va pleca în grabă și mulțimea aceasta de aici, mă întristez, mă doare sufletul că Biserica, ea care a dat naștere atâtor fii, nu poate să se bucure de ei la fiecare adunare (liturgică), ci numai în sărbători. Cât de mare ar fi veselia duhovnicească, cât de mare bucuria, cât de mare slava lui Dumnezeu, cât de mare folosul sufletelor, dacă la fiecare adunare aş vedea tot atât de pline sânurile Bisericii! Corăbierii și cârmacii fac totul ca să străbată și să ajungă în port; noi, dimpotrivă, necontenit ne străduim să tulburăm marea vieții noastre, ne cufundăm mereu în furtunile

griilor lumești, suntem prinși de treburile din piețe și de la tribunale, iar aici abia de ne vedem o dată sau de două ori pe an. Sau nu știți oare că Dumnezeu a așezat bisericile în orașe așa cum a așezat porturile în mări, pentru ca să ne adăpostim în ele de vârtejul zgomotelor din lume și să ne bucurăm de cea mai mare liniște? În biserică nu aveți a vă teme nici de furtuna valurilor, nici de năvala hoților, nici de atacul făcătorilor de rele, nici de furia vânturilor și nici de vătămarea fiarelor, căci biserica este liman lipsit de toate acestea, liman duhovnicesc al sufletelor. Voi înșivă sunteți martorii spuselor mele. Descărcați-vă acum sufletul, și veți dobândi aici mai multă liniște! Aici, în biserică, mânia nu te necăjește, pofta nu te arde, invidia nu te roade, deznădejdea nu te bântuie, dragostea de slavă deșartă nu-ți strică sufletul. Biserica potoleș-



Botezul Domnului. Dumnezeiasca arătare

te toate aceste fiare. Cuvintele dumnezeieștilor Scripturi intră ca niște descântece dumnezeiești în suflet prin urechi și adorm toate aceste patimi necugetate. Cât de nefericiți sunt, dar, oamenii că pot să aibă parte de o atât de mare filosofie, dar nu vin des la mama obștească a tuturor, la Biserică! Poți oare să-mi spui care îndeletnicire e de mai mare trebuință decât asta? Care întâlnire e mai folositoare?

Dar ce piedică te face să nu vii la biserică? Îmi vei spune negreșit că sărăcia te împiedică să vii la această frumoasă adunare. Dar scuza asta nu-i binecuvântată. Săptămâna are șapte zile; pe aceste șapte zile Dumnezeu le-a împărțit cu noi și n-a luat El mai multe, iar nouă ne-a dat mai puține, sau, mai bine spus, nici nu le-a împărțit pe jumătate, n-a luat El trei și nouă ne-a dat trei, ci ție ți-a dat șase, iar Lui l-a rămas una. Dar nici în această singură zi nu vrei să te desparți de grijile cele lumești! Deci și tu cu această zi faci ceea ce fac jefuitorii de lucruri sfinte: Îi furi această zi sfântă, rânduită pentru ascultarea cuvintelor duhovnicești,

și o petreci în griji lumești. Dar pentru ce vorbesc de ziua întreagă? Fă și tu cu ceasurile acestei zile ce a făcut văduva aceea cu milostenia! A aruncat doi bănuți în cutia templului și a atras asupra ei bunăvoînța lui Dumnezeu (Marcu 12, 42-44). Fă și tu tot așa! Dă-l lui Dumnezeu două ceasuri din zi și vei aduna în casa ta câștigul a mii de zile. Iar dacă nu vrei, ia aminte să nu pierzi cumva ostenele unor ani întregi, pentru că n-ai voit să te desparți o mică parte din zi de câștigurile cele lumești. Dumnezeu obișnuiește, când e disprețuit, să risipească averile adunate, așa precum spunea și iudeilor, amenințându-i când nu aveau grijă de templu: „Le-ați adus pe acestea în casele voastre și le-am suflat», zice Domnul” (Agheu 1, 9).

Spune-mi, te rog, ce vom putea să învățăm din cele de trebuință dacă tu vii la biserică o dată sau de două ori pe an? Ce vom putea să te învățăm despre suflet, despre trup, despre nemurire, despre Împărăția cerurilor, despre pedeapsă, despre iad, despre îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, despre iertare, despre pocă-

ință, despre botez, despre iertarea păcatelor, despre lumea cea de sus, despre lumea cea de jos, despre firea omenească, despre îngeri, despre răutatea demonilor, despre uneltirile diavolului, despre purtarea în viață, despre dogme, despre dreapta credință, despre ereziile cele stricătoare de suflet? Pe acestea, și mai mult decât acestea, trebuie să le știe creștinul, ca să poată da răspuns celor care-l întreabă. Dar voi nu puteți ști nici cea mai mică parte din aceste învățături, pentru că, dacă veniți la biserică o dată pe an, și atunci fără luare-aminte, veniți pentru obiceiul sărbătorii, și nu pentru evlavia sufletului. Ce bine ar fi dacă ați învăța temeinic toate aceste învățături numai dintr-o singură venire la binerică! Dar asta nu-i cu puțință. Să vă explic. Mulți dintre cei de față aveți slugi și fii, când voiți să le dați să învețe carte sau o meserie pe care le-o alegeți dintr odată nu le mai dați voie să vină acasă; le dați așternut, hrană și toate cele de trebuință și-i trimiteți să locuiască în cana dascălului și nu-i mai lăsați să vă calce pragul casei, pentru ca traiul neintreput alături de dascăl să le dea puțința să învețe mai bine, nefiind stânjeniți la învățătură de nicio grijă. Însă aici, în biserică, nu e vorba să învățați o meserie sau o știință oarecare, ci pe cea mai mare decât toate, anume cum trebuie să Îi plăci lui Dumnezeu și să dobândești cele cerești. Și socotiți oare că puteți învăța această știință trândăvind-vă? Ce mare nebunie este să gândești așa! Că învățatul este un lucru care are nevoie de multă luare-aminte, ascultă ce spune Domnul: „Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima” (Matei 11, 29), iar prorocul zice: „Veniți, fiilor, ascultați-mă, vă voi învăța frica Domnului!” (Psalmul 33, 11); și iarăși: „Îndeletniciți-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu” (Psalmul 45, 10). Prin urmare, cel care vrea să dobândească această filosofie dumnezeiască trebuie să studieze mult.

Dar, ca să nu cheltuim tot timpul cu învinuiri aduse celor care nu vin la biserică, haide să vorbim despre sărbătoarea de azi, mulțumindu-ne, pentru îndreptarea trândăviei acelora, cu cele pe Care le-am spus.

Mulți țin sărbătorile, știu numele lor, dar nu știu cauzele pentru care se serbează. Toată lumea știe că sărbătoarea de astăzi se numește Epifanie, Arătare. Dar care este această arătare, dacă este una sau sunt două, asta nu se știe. Și e mare rușine și mare batjocură că prăznuim această sărbătoare în fiecare an, dar nu cunoaștem cauza ei.

Mai întâi trebuie să spun dragostei voastre că nu este o singură arătare a Domnului, ci două. Una, aceasta de acum, care s-a sfârșit, iar a doua, aceea ce va să vină, care se va face cu slavă la sfârșitul lumii. Și despre amândouă aceste arătări l-ați auzit astăzi pe Pavel vorbindu-i lui Tit. Despre arătarea cea dintâi, pe care o prăznuim azi, grăiește așa: „Harul cel mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învățându-ne să lepădăm fărădelegea și poftele lumești și să viețuim în veacul de acum în curăție, cu dreptate și cu eviavie” (Tit 2, 11-12); despre arătarea ce va să vină grăiește așa: „Așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos” (Tit 2, 13). Iar prorocul Ioil spunea despre cea de-a doua arătare așa: „Soarele se va preface în întuneric și luna în sânge înainte de a veni ziua Domnului, cea mare și arătată” (Ioil 2, 10).

Dar pentru care pricină se numește Epifanie, Arătare, ziua în care S-a botezat Domnul, și nu ziua în care S-a născut? Căci ziua de azi este ziua în care S-a botezat, în care a sfințit firea apelor. De aceea, în sărbătoarea aceasta, la miezul nopții, toți iau apă și o duc acasă și o păstrează tot anul, căci astăzi au fost sfințite toate apele; și minunea e vădită: apa aceasta nu se strică cu trecerea timpului, apa aceasta scoasă astăzi rămâne limpede și proaspătă un an, doi și adeseori chiar trei ani și după atâta vreme se ia la întrecere cu apa adusă acum de la izvor. Deci pentru care motiv se numește Arătare ziua aceasta a Botezului Domnului, și nu ziua Nașterii Sale?

Pentru că Domnul n-a ajuns cunoscut tuturor când S-a născut, ci când S-a botezat. Că mulțimea nu-L cunoștea și nu știa cine este, ascultă-l pe Ioan Botezătorul, care spune: „În mijlocul vostru stă acela pe Care voi nu-L știți” (Ioan 1, 26). Dar de ce să ne minunăm că alții nu-L cunoșteau, când însuși Ioan Botezătorul nu L-a cunoscut decât în ziua în care L-a botezat? „Căci și eu”, spune el, „nu-L cunoșteam; dar Cel care m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a spus: «Peste Cel care vei vedea Duhul pogorându-Se și rămânând peste El, Acela este Cel care botează cu Duh Sfânt» (Ioan 1, 33).

Este deci lămurit din cele spuse mai sus că sunt două arătări ale Domnului. Dar e de neapărată trebuință să spun pentru care motiv S-a botezat Hristos și cu ce botez S-a botezat. Că trebuie să știm și una, și alta. Mai întâi am să arăt dragostei voastre cu ce fel de botez S-a botezat Hristos. De vom ști asta, vom ști și pentru care motiv S-a botezat.

Era un botez, botezul iudaic. Acesta curăța murdăriile trupești, nu păcatele sufletești. Nu-l izbăvea pe om de păcate, nici dacă desfrâna, nici dacă fura, nici dacă săvârșea vreun alt păcat de felul acestora. Dar, dacă omul se atingea de oase de mort, dacă gusta vreo mâncare oprită de Lege, dacă venea de la vreo stricăciune, dacă se apropia de vreun lepros, atunci se spăla; era necurat până seara, apoi era curat, „Să se spele trupul lui cu apă curată”, spune Scriptura, „și va fi necurat până seara și se va curăți” (Leviticul 15, 5, 13). De fapt, acestea nu erau nici păcate, nici necurății. Dar Dumnezeu a rânduit asta, ca prin astfel de curățiri cu apă să-i facă pe iudeii cei nedesăvârșiți mai cucernici și să-i facă de la început mai atenți pentru păzirea poruncilor celor mai mari.

Deci botezul iudaic nu curăța păcatele, ci numai murdăriile trupești. Botezul nostru nu-i așa; e cu mult mai mare și plin de mult har. Izbăvește de păcate, curățește sufletul, dă harul Duhului.

Botezul lui Ioan era mult mai mare decât botezul iudaic, dar mai smerit decât al nostru; era ca un fel de pod între cele două botezuri, care ducea de la botezul iudaic la cel creștin. Ioan nu îi îndemna pe oameni să țină seamă de necurățiile trupești, ci-i îndemna și-i sfătuia să se îndepărteze de acelea, să se întoarcă de la viciu la virtute, să aibă nădejdiile de mântuire în săvârșirea faptelor bune, nu în tot felul de botezuri și curățiri cu apă. Ioan Botezătorul nu spunea: „Spală-ți hainele tale și spală-ți trupul tău și vei fi curat ..”,

— Dar ce spunea?

— „Faceți rod vrednic de pocăință!” (Matei 3, 11)

Deci botezul lui Ioan era mai mare decât botezul iudaic, dar mai smerit decât al nostru, pentru că botezul lui Ioan nu dădea nici Duhul Sfânt, nici iertarea prin har. Porunca pocăință, dar nu avea puterea să ierte păcatele. De asta și spunea Ioan: „Eu vă botez cu apă, dar Acela vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc” (Matei 3, 10). Se vede, dar, că Ioan nu boteza cu Duh Sfânt.

— Dar ce înseamnă „cu Duh Sfânt și cu foc”?

Ca să înțelegeți aceste cuvinte, aduceți-vă aminte de ziua aceea în care s-au arătat Apostolilor limbi îm-

părțite ca de foc și au stat pe fiecare dintre ei (Faptele 2, 3). Că botezul lui Ioan era nedesăvârșit, că nu avea nici harul Domnului și nici nu dădea iertare de păcate se mai vede și din următorul fapt: Pavel a găsit niște ucenici și i-a întrebat: „Ați primit Duhul Sfânt după ce ați crezut?” Iar ei i-au răspuns: «Dar nici n-am auzit dacă este Duh Sfânt». Atunci Pavel le-a spus: «Deci în ce v-ați botezat?» Iar ei au răspuns: «Cu botezul lui

Ioan». Și a spus Pavel: «Ioan a botezat cu botezul pocăinței» (Faptele 19, 2-4). Al pocăinței deci, nu al iertării.

- Dar pentru care pricină a botezat Ioan?

- Pricina o spune tot Apostolul: „Ioan a spus poporului să creadă în Cel care vine după el, adică în Domnul Iisus. Și, auzind ei, s-au botezat în numele Domnului Iisus. Și, punându-și Pavel mâinile peste ei, a venit Duhul cel Sfânt asupra lor” (Faptele 19, 4-6).

Ai văzut că botezul lui Ioan era nedesăvârșit? Dacă ar fi

fost desăvârșit, Pavel nu i-ar fi botezat din nou, nici nu și-ar fi pus mâinile peste ei. Dar așa, pentru că a făcut și una și alta, a arătat superioritatea botezului apostolic și a arătat, totodată, că botezul lui Ioan este cu mult mai prejos de botezul creștin.

Am aflat deci din cele spuse mai sus deosebirea dintre botezuri. Acum trebuie să spun pentru care pricină S-a botezat Hristos și cu ce botez S-a botezat. Nu S-a botezat nici cu botezul iudaic, cel de mai înainte, nici cu botezul nostru cel de mai târziu, pentru că nu avea nevoie de iertarea păcatelor. Cum ar fi avut oare nevoie de iertarea păcatelor Cel care nu are niciun păcat? Căci spune Scriptura: „Păcat n-a făcut, nici viclenie nu s-a găsit în gura Lui” (I Petru 2, 22); și iarăși: „Cine dintre voi Mă vedește de păcat?” (Ioan 8, 46). Nici trupul Domnului nu era lipsit de Duhul. Cum ar fi fost lipsit de Duhul, când trupul Lui dintru început a fost făcut de Duhul?

- Atunci pentru ce S-a botezat Hristos, dacă trupul Lui nu era lipsit de Duhul Sfânt și nici nu avea păcate?

- Răspunsul la această întrebare îl veți cunoaște după ce veți afla mai întâi cu ce botez S-a botezat Hristos.



Sfântul Ioan Gură de Aur, 354-407

Dar cu ce botez S-a botezat?

- Nu S-a botezat nici cu botezul iudaic, nici cu botezul nostru, ci cu botezul lui Ioan.

- De ce?

- Ca să afli, chiar din natura acestui botez, că Hristos nu S-a botezat nici pentru iertarea păcatelor, nici pentru că avea nevoie de harul Duhului. Botezul lui Ioan, după cum am arătat mai sus, nu putea săvârși nici una, nici alta. Deci se vede din acestea că Hristos n-a venit la Iordan pentru iertarea păcatelor și nici pentru harul Duhului. Dar, ca să nu socotești cumva că a venit pentru pocăință, precum ceilalți oameni, Ioan a îndreptat o astfel de părere greșită. Și ascultă cum celorlalți oameni le spunea: „Faceți rod vrednic de pocăință” (Matei 3, 8); lui Hristos însă, ascultă ce-l spunea: „Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?” (Matei 3, 14). A grăit aceste cuvinte ca să arate că Hristos nu a venit la el mânat de aceeași nevoie precum ceilalți oameni, ca să arate că el este cu totul nevrednic să-L boteze, ca să arate că Hristos este cu mult mai mare decât el, Botezătorul, și neasemuit mai curat.

- Pentru care motiv, dar, S-a botezat Hristos, dacă n-a făcut asta nici pentru pocăință, nici pentru iertarea păcatelor, nici pentru barul Duhului?

- Pentru două motive. Pe unul îl spune ucenicul, iar pe celălalt i-l spune lui Ioan Însuși Domnul.

- Care este, dar, motivul botezului lui Hristos după spusa lui Ioan?

- Ca să-L facă cunoscut mulțimilor. Așa cum spunea și Pavel, că „Ioan a botezat cu botezul pocăinței, ca să creadă în Cel care vine după el” (Faptele 19, 4). Asta s-a săvârșit prin botezul lui Hristos. Mărturia lui Ioan ar fi fost pusă la îndoială și i-ar fi fost greu să meargă la casa fiecăruia cu Hristos de mână, să se apropie de ușă, să-i cheme afară și să le spună, arătându-L pe Hristos: „Acesta este Fiul lui Dumnezeu”. La fel de îndoielnică ar fi fost mărturia lui dacă L-ar fi luat și L-ar fi dus în sinagogă să-L arate. Dar, când popoare întregi, din fiecare oraș, erau revărsate la Iordan și stăteau pe malurile râului, a venit și Iisus să Se boteze și să primească întărire și adevărare de sus prin glasul Tatălui și prin pogorârea Duhului în chip de porumbel; atunci mărturia lui Ioan despre El nu mai putea fi pusă la îndoială. Pentru aceea, cuvintele lui Ioan: „Și eu nu-L cunoșteam” (Ioan 1, 31) fac mărturia lui vrednică de crezare. Ioan era rudă, după trup,

cu Hristos - „căci, iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit un fiu” (Luca 1, 36), spune Mariei îngerul despre mama lui Ioan, iar dacă mamele sunt rude, atunci negreșit și copiii. Deci Ioan era rudă după trup cu Hristos și, ca să nu pară că Ioan dă mărturia despre Hristos din pricina înruderii, harul Duhului a rânduit ca Ioan să-și petreacă în pustie vârsta lui cea de la început, ca să nu se creadă că face o astfel de mărturisire de dragul prieteniei sau pentru cine știe ce scop ascuns, ci că L-a vestit așa cum a aflat de la Dumnezeu. Pentru aceea Ioan a spus: „Și eu nu-L cunoșteam”.

- Dacă nu-L cunoșteai, de unde ai aflat-o, Ioane?

- „Cel care m-a trimis să botez cu apă”, răspunde Ioan, „Acela mi-a spus.” (Ioan 1, 33)

- Ce ți-a spus?

- „Peste Cel carevei vedea Duhul pogorându-Se ca un porumbel și rămânând peste El, Acela este Cel care botează cu Duh Sfânt.” (Ioan 1, 33)

Vezi, dar, că Duhul cel Sfânt n-a venit să Se pogoare atunci pentru întâia oară peste Hristos, ci ca să arate pe Cel propovăduit, să-L facă cunoscut tuturor prin zborul Său, ca și cum L-ar arăta cu degetul. Pentru aceasta deci a venit Hristos la botez.

A mai venit însă și pentru altă pricină, pe care El Însuși o spune.

- Care-i aceasta?

- Când Ioan a spus: „Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?”, Hristos i-a răspuns, zicând: „Lasă acum, căci așa se cuvine, să plinim toată dreptatea” (Matei 3, 14-15). Ai văzut înțelepciunea slugii? Ai văzut smerenia Stăpânului?

- Ce înseamnă „să plinim toată dreptatea”?

- Dreptatea înseamnă împlinirea tuturor poruncilor, de pildă ca atunci când spune: „Erau amândoi drepti, umblând fără prihană în poruncile Domnului”. Așadar, pentru că toți oamenii trebuiau să împlinească această dreptate și pentru că niciunul n-a împlinit-o desăvârșit și nici n-a îndeplinit-o, de aceea a venit Hristos și a împlinit această dreptate (...)

Sfântul Ioan Gură de Aur,
Cuvântare la Botezul Domnului,
traducător pr. Prof. Dumitru Fecioru,
în P.S.B (Părinți și Scriitori Bisericești),
Editura Basilica, București, 2015, p. 59-70.

GÂNDUL ZILEI

„A zis avva Grigore Teologul: pe acestea trei le cere Dumnezeu de la tot omul botezat: credință dreaptă de la suflet, adevăr de la limbă, curăție de la trup

PATERICUL EGIPTEAN

CÂNTAȚI DOMNULUI TOT PĂMÂNTUL!

Troparul și Condacul Praznicului Botezului Domnului

Glasul 1

În Iordan Botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat. Că Glasul Părintelui a mărturisit Ție, Fiu Iubit pe Tine numindu-Te; și Duhul, în Chip de Porumbel, a adevărit întărirea Cuvântului, Cel Ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule și lumea ai luminat, Slavă Ție.

Glasul 4

Arătat-Te-ai astăzi lumii și Lumina Ta, Doamne, s-a însemnat peste noi, care cu cunoștință Te lăudăm. Venit-ai și Te-ai arătat, Lumina Cea Neapropiată.

